

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

„Komplex társadalmi kérdéseinkben csak akkor tudunk megoldásokat találni, ha képesek leszünk szektorokon átívelő együttműködést támogató egyéni és szervezeti képességeket fejleszteni”.

Peter Senge

Magyarország 2010 óta élen jár a családok támogatásában. Megindult egy olyan folyamat, amely hosszú évtizedek után utat nyithat a nemzet újjászületéséhez. Bár a népességfogyás megállítása még egy előttünk álló feladat, az új parlamenti ciklusban eljött az ideje a családok helyének, szerepének újragondolására a társadalmi-gazdasági folyamatokban.

1. Napjaink népesedési mutatói további cselekvésre sarkallnak. A jelenlegi termékenységi szint stabilizálódása vagy csökkenése – reális feltételezések szerint – az országot egyre meredekebb demográfiai lejtőre viszi és ez a folyamat a lakosság radikális előregedésével is járna.
2. Egyszerű becslés alapján, 70 éves átlagéletkorral számolva, évente 130–140 ezer újszülöttre lenne szükségünk a 9–10 milliós lélekszám fenntartásához, illetve az infrastruktúra és az intézményrendszer gazdaságos működtetéséhez. Ezt a célt kellene elérnünk.
3. A negatív kimenetelű forgatókönyvek számbavétele a népesedés- és családpolitika újragondolását teszi szükségessé. A kedvezőtlen trend megfordításában az **időtényező meghatározó jelentőségű.** A következő 1–2 évben még lehetőségünk van egy eredményes program megvalósítására.

Válaszúthoz érkezünk

4. A szülőképes kor felső határán van az utolsó, jelentős létszámú generáció, amely képes lehet a fenntarthatóságot biztosító utódnemzedék (a harmadik hullám) elindítására. A korosztály női tagjainak száma évente várhatóan kb. 5 ezer fővel csökken.
5. Az eddigi családpolitikai intézkedések, bár növelték a termékenységet, nem vezettek trendváltáshoz. Egy rövid, közép és hosszú távú, átfogó, sokoldalú népesedési, család- és közösségfejlesztési stratégiára van szükség a nemzet jövőjének biztosításához. Egy ilyen terv kidolgozásának most értek meg a feltételei.
6. A téma hazai és nemzetközi szakértői között vannak, akik nem tekintik a népességfogyást problémának, illetve a népességszám hosszú távú biztosításához a migrációt is kívánatosnak tartják. Mi, a bevándorlás támogatása helyett fontosabbnak véljük a gyermekvállalás feltételrendszerének társadalmi szintű újragondolását.

7. Az elmúlt időszak családbarát intézkedéseinek iránya kedvező, mégis azt kell látnunk, hogy nem érték el a kívánt hatást. A 2010-ben hivatalba lépett kormány nyolc tárgykörben összesen 39 intézkedéssel javította a családok helyzetét, támogatta a gyermeknevelést, a kisbabák világra hozatalát (EMMI 2017:105), a támogatás összege 8 év alatt több mint a kétszeresére, a GDP-n belüli aránya pedig 3,5%-ról 4,8%-ra emelkedett. Ezen elismerésre méltó intézkedések után a kormányzat előtt még számos születésösztönző program lehetősége áll.
8. Megközelítésünk két sarokköve az elkerülhetetlen **szemléletváltás igénye és a transzdiszciplinaritás**. Szakértői műhelyünk, a Barankovics Alapítvány támogatásával több mint 200 szakember közreműködésével három éve dolgozik a probléma föltárásán és megoldási javaslatok kidolgozásán. Tagjaink a legkülönbözőbb tudományterületekről érkeztek, így elemzéseink **a pszichológia, a szociológia, a szociálpszichológia, a közgazdaságtan, a neveléstudomány, a statisztika, a demográfia, a teológia, a filozófia** és más szakterületek által feltárt jelenségekre együttesen támaszkodnak.
9. A népesedés kérdése megközelítésünkben nem pusztán „demográfiai” téma, hanem **család- és társadalomlélektani, társadalomszervezési, társadalompedagógiai, teológiai feladat**, amely a szülőpár és a közösségi védőháló szellemi, lelki állapotától a gazdasági feltételekig a probléma sokrétű megértését igényli.

Az időtényező meghatározó a megoldás sikerében

10. A **2018 júniusában megtartott konferenciánk után egy átfogó tanulmány kötettel jelentke-zünk**, amely ha marosan megvásárolható lesz a könyvesboltokban. Eddig is folyamatosan tettünk javaslatokat a kormány illetékeseinek, amelyek közül számos már beépült a döntési folyamatokba (családok éve, népességkutató intézet, nemzeti konzultáció stb.).
11. A gyermekvállalást és a családstabilitást befolyásoló tényezőket szélesebb spektrumban értelmez-zük az eddigi szakirodalomnál. A személyek és családok döntéseiben meghatározó jelentőséget tulajdonítunk a személyes múlt történéseinek, a családtagok és a családok belső minőségének, a jelen életfeltételeinek, és a jövőben várható eseményeknek.
12. Mivel a szülőképes korosztály létszáma évről évre jelentősen csökken, szakértői műhelyünk a leg-sürgősebb feladatnak a **35 éves kort betöltött**, nagy létszámú generációk megkérdezését látta, annak érdekében, hogy megtudjuk, **mire lenne szükségük még egy gyermek vállalásához**.
13. Parlamenti megbízásra, a Nézőpont Kutató Intézet közreműködésével 2017-ben reprezentatív vizs-gálatot végeztünk. A kutatás megállapításai szerint a 35–44 éves korosztály 25%-a, közel 400 ezer fő egyértelműen szeretne még gyermeket. **A szükséges intézkedések gyors megvalósítása esetén** ez – néhány év távlatában –, a jelenleg várható létszámon felül további nagyszámú újszülöttet (100–120 ezer gyermeket) jelenthetne.
14. Javaslatainkat rangsorolva egy ütemtervbe illesztettük, kiválasztva azokat, amelyek a legkisebb befektetéssel, a legrövidebb idő alatt, a legnagyobb eredményességgel vezethetők be. Ezek szerint a legerőteljesebb hatás a **Család- és Közösségfejlesztő Minisztériummal, a „Hivatás Szülők”**

életpályamoddal, valamint az országos és helyi szintű demográfiai stratégiák kidolgozásával érhető el.

15. További, a közép és hosszú távon ható megoldások sorába illeszkednek a nyugdíjrendszer méltányos korrekciójára, a lakásprogramra, a szülőkötvényre, az adórendszer és a gazdasági értéklánc újragondolására fevetett javaslatok.
16. A részletesen kidolgozott „Hivatásos Szülők” életpályamoddal szerint azok, akik hajlandók legalább három gyermeket törvényben meghatározandó feltételek szerint vállalni, méltányos jövedelmet kapnának, és képzési folyamatban vennének részt, amelyhez egy lokális családvédelmi támogatás járulna.
17. Kutatásunk megerősítette, hogy **jelentős társadalmi igény van a „Hivatásos Szülők” életpályamoddal bevezetésére, és sokkal nagyobb a mozgástér az eddig feltételezettnél.** Egyszerre tudunk támaszkodni tehát a kormányzat eltökélt családpolitikájára és a társadalomban meglévő igényekre.
18. **Egy komplex, szinergiába rendeződő és széles társadalmi csoportokat megmozgató, kellően ütemezett stratégiai cselekvéssorozat esetén várhatjuk, hogy megváltozik a születések számának trendje. Egy ilyen stratégia hívószavai közé az innovatív megoldások, a paradigma-váltás, az új megközelítés, a társadalmi folyamatok családbarát átalakítása tartozik.** Ennek folyamatát szemlélteti az 1. ábra.

1. ábra
Az időtényező meghatározó a megoldás sikerében

